עין משפט נר מצוה

ה א מיי' פ"ג מהל' גירושין הלכה ג טוש"ע אה"ע סימן קלא סעיף ג:
ו ב מיי' שם הלכה ג טוש"ע שם סעיף ג:
ז ג מיי' שם הלכה ד טוש"ע שם סעיף ד:
ח ד מיי' פ"ג מהלכות גירושין הלכה ז:
ט ה מיי' פט"ו מהל' פסה"מ הלכה ד:
י ו מיי' פי"ד מכלים הל' ח ט:
יא ז מיי' שם הלכה ז:
יב ח מיי' שם הלכה יא:

◆

תורה אור השלם

ו. וְכָל כְּלִי חֶרֶשׂ אֲשֶׁר יִפֹּל מֵהֶם אֶל תּוֹכוֹ כֹּל אֲשֶׁר בְּתוֹכוֹ יִטְמָא וְאֹתוֹ תִשְׁבֹּרוּ:
ויקרא יא, לג

◆

לעזי רש"י

מול"ל רונמא, טופס

◆

שיטה מקובצת

ואפילו לשם נכרית נמי פסול. דהאמרינן משמע שלא לשם אותה אשה. ותימה דמתניתין נמי מידיק הכי מדקתני שלא לשמן ואפי' לשם חולין נמי לא עלו, וכ"ת משום דבמתני' מפרש בהדיא בסיפא שלא לשמן היינו לשם שלמים גבי לשמו ושלא לשמו, גבי גיטין נמי מפרש בהדיא בסיפא ונמלך ומצאו בן עירו וכו' דאין או לשם נשים. וי"ל דילמא לא הוה תני במתניתין שלא לשם זבח כי הכא דקתני שלא לשם אשה לא היה משמע הכי. אבל השתא דקתני שנכתב שלא לשמן משמע אפילו שלא לשם זבח זה אלא לשם זבח אחר (תוס' חוץ): **ואפילו** כלי שטף מציל. ואית הא קי"ל (כ"ב יט:) כל דבר המקבל טומאה אינו חוצץ בפני הטומאה, וי"ל משום דבלי קרא דאין הכלים מטמאין מאויר כלי חרס כדאיתא בפ"ח דכלים משנה ד' אי יקשה (דסוף פרק הכרת קושיא לאידך) כיון דאין כלים שבתוכו מטמאין מאויר כלי חרס א"כ מה לי כלי חרס ומה לי כלי עץ [illegible] ומאי אפילו. ונראה דלא מבעיא כלי חרס דמינה הוא אלא אף כלי שטף דלאו מינה הוא מחריב בה. ובקונטרס נמי פי' כך בסוף הסוגיא (לקמן סוף ע"ב). גבי ד' תוכו כתיבי פי' ופי' שם אלא בא ללמד על כלי שטף שאף הוא מציל דלא תימא דלאו מינה לא מחריב. ולדיח ליתני הכא ד' תוכו כתיבי כדמשני לקמן, וי"ל דהו"ת קשיא ליה מינה לענין לשמה דלאו מינה מחריב בה כגון חולין (ס"י) כמו לענין תוך תוכו. ומשני עשו חולין אצל קדשים כמחיצה אצל תנור, כלומר ליכא לדמויי כלל חולין לכלי שטף, דכלי שטף משו"ה מציל מינה כיון דשדי ודידי כלי הוא אלא למעלה דמיא ולאו מגלת משום דלאו מינה הוא. וחולין אצל קדשים לא שנא. ולישנא דעשו חולין אצל קדשים מוכח קצת למעיקרא הוי בעי למילף חולין מיתורא דתוך תוכו דכלי שטף. אבל ליכא למימר דהשתא לא ידע מיתורא דד' תוכו כתיבי דמשני לקמן, שהרי בסמוך בסוף סוגיין משמע דידע ליה ליתורא, דקאמר הכא נמי ליתני תוכו ליסקו תק"ו כמו שפי' שם בקונטרס. וכה ליכא למימר דשפיר ידע יתורא דתוך תוכו לגבי כלי חרס דהוי מינה ולאו לגבי כלי שטף דלאו מינה [illegible] דהא דקאמר אפי' כלי שטף מסברא הוא דקאמר הכי, והשתא פריך שפיר, גם זה אינו כדמוכח בפי' הקונטרס גבי ד' תוכו כתיב דכל עיקר היתור לא איצטריך לכלי חרס. לכן נראה דעדיפא פריך, ול"ת למאי לא משני כדלעיל גבי גט דל עובדת כוכבים מינה הכי נמי דלאו מינה לא מחריב (סגיה) [ביה] (למיתסריה) תוך תוכו ויהי סתמא, וי"ל תוכו לא [כרין] ולכך מציל, וי"ל (דלדידיה) [דלהא] ליתו תוכו תוך תוכו סתמא לא הוי כלל תוכו. וכן משמע לישנא דברייתא דקאמר ולא תוך תוכו ואפילו כלי שטף דמשמע נראה דמתוך תוכו מציל בכלי שטף הוא מטעם יותר כדפי' (תוס' חוץ): רש"י ד"ה ופקוקה בקש, רבותא נקט וכו'. [illegible] פקוקה בקש לגמרי [illegible]

[ה]יותר על כן [א]כתב לגרש את אשתו ונמלך מצאו בן עירו ואמר לו שמי כשמך ושם אשתי כשם אשתך פסול לגרש בו דילמא שאני התם דאינתיק ליה לשם גירושין דההוא [א] אלא מהא [ו]יותר על כן [ב]יש לו שתי נשים ששמותיהן שוות כתב לגרש את הגדולה לא יגרש בו את הקטנה דילמא שאני התם דאינתיק ליה לשם גירושין דההיא אלא מהא [ז]יותר על כן [ג]אמר ללבלר כתוב ולאיזה שארצה אגרש פסול לגרש בו דילמא שאני התם דאין ברירה אלא מהא [ח][ד]הכותב טופסי גיטין צריך שיניח מקום האיש ומקום האשה [ה]ומקום העדים [ב] ומקום הזמן [ו]ואמר רב יהודה אמר שמואל אף צריך שיניח מקום הרי את מותרת לכל אדם: תו רמי מילתא אחריתי מי [ז]אמר רב יהודה אמר רב חטאת ששחטה לשם עולה פסולה [ח]שחטה לשם חולין כשירה אלמא דמינה מחריב בה דלאו מינה לא מחריב בה ורמינהי [ט]כל הגט שנכתב שלא לשם אשה פסול ואפי' לשם עובדת כוכבים נמי פסול ושני גט דל עובדת כוכבים מיניה הוה ליה סתמא וסתמא פסול קדשים דל חולין מינייהו הוה ליה סתמא וסתמא כשירים ורמא מילתא אחריתי מי [י]אמר רב יהודה אמר רב חטאת ששחטה לשם עולה פסולה שחטה לשם חולין כשירה אלמא דמינה מחריב בה דלא מינה לא מחריב בה [י]והתניא [כ]תוכו [ל]ולא תוך תוכו [מ]ואפי' כלי שטף מציל ושני עשו חולין אצל קדשים כמחיצה אצל תנור מה מחיצה אצל תנור לא מהניא לה כלל אף חולין אצל קדשים לא מהניא ליה כלל [יא]דתנן [נ]תנור שחצצו בנסרים או ביריעות ונמצא שרץ במקום אחד הכל טמא [יב][ס]כוורת שהיא פחותה ופקוקה בקש ומשולשלת לאויר התנור שרץ בתוכה התנור טמא שרץ בתנור אוכלין שבתוכה טמאין ורבי אליעזר מטהר אמר רבי אליעזר קל וחומר אם הציל במת החמור לא תציל בכלי חרס הקל אמרו לו לא

אם

ונמלך. שלא יגרשנה: **דילמא שאני התם.** דלאו סתמא הוא אלא שלא לשמה ממש: **דאינתיק.** משאר כל האנשים והנשים [לשם] גירושין של זה ושל זו: **אלא מהא.** דעדיפא מקמייתא דהכא חד גברא הוא: **דאין ברירה.** וגריעה מסתמא דשמא בשעה שנכתב לא היה בדעתו של בעל לזו ואינתק לשם האחרת: **הכותב טופסי גיטין.** שיהו מזומנין לו. טופס לשון טפוס מול"ל בלע"ז: **מקום הרי את כו'.** דזהו עיקר גופו [ג] אלמא סתמא פסול ואף על גב דאיכתב לשם כריתות לכשיזדמן לו: **תו רמי מילתא אחריתי.** אדרבינא ורב פפא קאי דקאמר [ד] דרמי רבא אהדדי ושנינהו: דרב יהודה אמר רב לקמן בפרק בית שמאי (דף מו:): **לשם חולין כשירה.** קס"ד סברא דידיה היא כדמפרש דמינה מחריב בה דכל שהוא מינו מועיל בו לעקור את שמו: **דלאו מינה.** כגון חולין שאינו מין קדשים לא מחריב בה ואין שמו נתפס על הזבח לעקור שמו ממנו: **פסול.** לגרש בו אשה אחרת: **ואפי' לשם עובדת כוכבים.** דהא שלא לשם האשה קתני דמשמע שלא לשם אשה זו אלא לשום אשה אחרת כל דהוא ואע"ג דעובדת כוכבים לאו בת גירושין היא מהניא לפסול אלמא דלאו מינה [מחריב] בה: **דל עובדת כוכבים מיניה.** ואימא נמי דלאו מינה לא מחריב בה אפילו הכי פסול דהוה ליה סתמא דמיהו לאו לשם אשה זו נכתב: **דל חולין מינייהו.** כדקבילנא לן דלא חייל ולא מחריב ביה דלא מיניה הוה הוו להו שחוטין סתם ואמרן לעיל סתמא כשירה: **תוכו.** כל [ה] כלי חרס וגו' (ויקרא יא): **ולא תוך תוכו.** כלי המונח בתנור ופיו למעלה מן פי התנור ואוכלין ומשקין בתוכו ושרץ בתנור אוכלין שבכלי טהורין והכי אמרינן בת"כ [נ] אבל היה פיו בתוך התנור תוכו קרינן ביה: **ואפי' כלי שטף מציל.** כלומר לא מיבעיא כלי חרס המונח בתנור דמציל על האוכלין שבתוכו דהא תוך תוכו הוא וכלי גופיה ליכא למימר דמיטמא באויר [ו] ויטמא אוכלין שבו דאין כלי חרס מיטמא מגבו אלא אפי' כלי שטף שמיטמא מגבו [ז] הכא טהור ומציל דאמר [בפ' קמא דפסחים] (דף כ:) אוכלין מיטמאים מאויר כלי חרס ואין כלי מיטמא מאויר כלי חרס ומדקתני כלי שטף מציל אלמא דלאו מיניה חייץ ביה [ומבטל את שם תוכו] הכא נמי ליהוי שם חולין וליפסל: **ושני הכא** [ח] **עשו חולין אצל קדשים כו'.** כלומר לעולם דלאו מינה לאו מחריב ביה וכלי שטף אצל כלי חרס מיניה הוא דהא מנא והא מנא אבל חולין אצל קדשים הוי דלאו מיניה כמחילה אצל תנור דאמרינן ביה לקמן דלא מהניא ביה להיות מחיצה בין שרץ לאוכלין כדאמרן דלאו מיניה לא מחריב בה: **שחצצו בנסרים.** שעשה מחיצה באמצעו והלקו עד למעלה מפיו הכל טמא אפילו אוכלין שבעבר השני של מחיצה: **כוורת שהיא פחותה.** גרסינן [ט] בטהרות ולהכי נקט פחותה דלאו כלי הוא (א) דאי הואי שלימה הוה מצלת על אוכלין שבתוכה כדאמרן [י] אפי' כלי שטף מציל אבל השתא דלאו כלי הוא הויא כמחיצה בעלמא: **ופקוקה בקש.** רבותא נקט דלע"ג דפקוקה פחיתתה בקש לא הוי כלי ואפי' פיה למעלה מפי תנור לא מצלת על אוכלין שבתוכה: **ומשולשלת.** תלויה: **אוכלין שבתוכה טמאים.** והיינו דאמרן דלא מינה כגון מחיצה לא מחריב בה לבטל שם תוכו ממנו:

דתורה להתלמד עבידא כדקאמר התם לענין גט מודה כדפרישית שם ובפ"ב דגיטין (דף כ.) וס"ת נמי פסלינן [בגט] בפ"ב דגיטין (דף יט:) כדמוכח בעובדא דההוא גברא דעל לגבי כנישתא שקל ספר תורה ויהב לדביתהו: **כתב** לגרש את אשתו ונמלך בו'. תימה מה ענין זה אצל סתם ויש לומר דס"ד כיון דנמלך אם כן מסתמא כתבו מתחילה שאם יחזור בו יגרש מי שירצה: **הכותב** טופסי גיטין כו'. כל הנך משניות בפ' כל הגט (גיטין דף כו.) ותימה דלא קתני בהן יתר על כן דעל כרחין יתר הוא דמכל הנך קמייתא לא מצי למידק סתמא פסול אלא מהן ויש לומר דמשום דאמר ללבלר דקתני ברישא * דהך יתר כמו כן דדייקינן מוצאת [יא] [סתמא] ודייקינן מינה אין ברירה וקשה להר"י יצחק דפ"ק [יב] דפסחים (דף יד.) תנן הוסיף ר"ע אף ע"ג דלמאן דמוקי [פ] מילתא דר' חנינא בולד [וולד] הטומאה דרבנן לא שמעינן לה ממילתיה דר' עקיבא דמיירי בפסולא [דאורייתא] מיהו יש לומר אע"ג [יג] דקתני הוסיף אי לא הוה תני ליה לא הוה [קמשמע לן] [יד] מידי: **ואמר** רב יהודה אמר שמואל אף צריך שיניח כו'. איצטריך לאיתויי דרב יהודה משום דמינה דייקינן בגיטין [טו] דאתיא כרבי אלעזר דאמר עדי מסירה כרתי דקי"ל כוותיה ואיכא דמוקי לה התם כר"מ ומפרש מפני התקנה משום קטטה ולדידיה ליכא למידק מינה סתמא פסול: **ואפילו** לשם עובדת כוכבים נמי פסול. מדקתני שנכתב שלא לשם אשה דמשמע (על) [כל] נשים בכלל ולא דמי לשלא לשמן דכל הזבחים דלא אמרינן אפי' חולין בכלל דהתם איכא לפרושי שנזבחו שלא לשם זבח זה אלא לשם זבח אחר: **ורמינהו** תוכו ולא תוך תוכו ואפי' כלי שטף מציל. מפרש בקונטרס שרץ בחיצון ואוכלין בפנימי לא מיבעיא כלי חרס דאין מיטמא מגבו אלא אפי' כלי שטף דמיטמא מגבו אין אוכלין שבתוכו [טמאים] שגם כלי שטף אינו מקבל טומאה מאויר כלי חרס כדאמר בפ' קמא דפסחים (דף כ:) אוכלין מקבלין טומאה מאויר כלי חרס ואין כלים מקבלים טומאה מאויר כלי חרס וקשה לפירושו דאם כן מה חידוש יותר בכלי שטף מכלי חרס ועוד דאיכא חידוש יותר בכלי חרס כגון אם שרץ באויר כלי חרס פנימי ואוכלין בכלי חרס חיצון טהורין [טו] אע"פ שהפנימי טמא ונראה לפרש דכל רבותא של כלי שטף היינו משום דלאו מינה הוא וס"ד דלא מחריב בה וטמא קמ"ל [ודוקא [טז] בכלי שטף שאינו מינו היה טמא אי לאו קרא] אבל תוך תוכו שהכל [יז] הוא של חרס אינו פשיטא שהוא טהור בלא פסוק דתוך דוקא אמר רחמנא וכן מוכח לקמן דכלי שטף דוקא איצטריך קרא דפריך ומי אמר רבא חטאת ששחטה על מי שמחוייב עולה כשירה אלמא לאו מינה לא מחריב בה והתניא תוכו ולא תוך תוכו ואפי' כלי שטף מציל ומשני ארבעה תוכו כתיבי חד תוכו ולא תוך תוכו פי' אפי' לא כתב אלא תוך הוה מעיטנא כלי חרס פנימי שאין אוכלין שבתוכו מקבלין טומאה ע"י שרץ שבחיצון שהרי אין השרץ תוכו ודוקא כלי חרס פנימי דהוי דומיא דידיה מעיטנא דמינה מחריב בה והולך להכי כתב וי"ו של תוכו למימר דאפי' לאו מינה כגון כלי שטף מחריב בה ומציל [יח] ותימה אמאי לא שני בשמעתין נמי הכי שאני התם דאמר קרא תוכו ולא תוך תוכו ולא איצטריך אלא לכלי שטף וי"ל דעדיפא משני הכא דקאי על חטאת לשם חולין כשירה ועל זה תירץ עשו חולין אצל קדשים דאינן מינם כלל ולכך לא מחריב בה כמחילה אצל תנור כמו מחילה [יט] וכמו כוורת הקש פחותה שאינה כלי כלל ואינה מצלת כלל אבל כלי שטף קרוי מינו קצת שיש לו שם כלי עליו ולכך מחריב ומציל אבל לקמן קאי על חטאת ששחטה לשם מחוייב עולה כשירה דלע"ג שהוא קדשים קרוי אינו מינו ולא מחריב בה ועל זה פריך מאי שנא מכלי שטף שהוא כלי ואינו מינו ומחריב ועל זה צריך לתרץ משום קרא תוכו ולא תוך תוכו אבל לא מצי לתרץ עשאוהו כמחילה אצל תנור דההוא אינו כלי כלל והשתא הכא ולקמן מתרץ דומה בלומה (ודוקא בכלי שטף שאינו מינו היה טמא אי לאו קרא אבל תוך [כ] שהכל חרס טהור בלא פסוק לחד תוך אמר רחמנא):

מסורת הש"ס

א) [גיטין כו.], ב) [שם:], ג) שם, ד) גיטין כו. עי' שם, ה) [קצת משולל הגהה ובמשנה דגיטין ליתא], ו) שם, ז) [לקמן מו:], ח) גיטין כו., ט) לקמן מו:, י) חולין כה., כ) עיין ע"ב בליקוטים, ל) כלים פ"ח מ"א, מ) תוספ' ב"ק דכלים פ"ו ה"ב. ואיתא גם בהמשך המשנה שם. ת"כ שמיני פרשה ז הל' י, נ) שמיני פרשה ז הלכה ח, ס) פסחים טו., ע) דף כו.

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה כוורת וכו' דלאו כלי הוא וכמחיצה הויא דאי הואי:

◆

גליון הש"ס

תוס' ד"ה הכותב וכו' דהך יתר כמו כן. עי' בטורי אבן חגיגה דף כג ע"ב ד"ה וקתני:

◆

מוסף רש"י

ונמלך. חזר בו מלגרש (גיטין כד.): **את הגדולה.** גדולה וקטנה לאו דוקא: **ולאיזה שארצה אגרש פסול.** דאין ברירה דלא אמרינן הוברר הדבר דבשעת כתיבה היה דעתו לזו והרי נכתב לשמה (שם.) **הכותב טופסי גיטין.** בסופר הוא ועושה ספר ורוצה שיהו מזומנין לו, פעמים שאדם בא לשוכרו והוא טרוד בשעת אחרים: **צריך שיניח מקום האיש.** שאם רוצה תגר ביניהם לא יאמר הריני כותב כל הגט: **הרי את מותרת.** שגם זה עיקרו של גט (שם כו.) **תוכו ולא תוך תוכו.** אם היה כלי מונח בתוך כלי חרס ופיו הפנימי למעלה מפי החיצון כדמפרש בת"כ, ואוכלים ומשקין בפנימי וטומאה באויר החיצון, אין האוכלין טמאין, דלאו תוכו דכלי חרס ניהנו אלא תוך תוכו: **ואפי' כלי שטף מציל.** דלא מיבעיא אם פנימי גם הוא של חרס דמציל, דכיון דאינו מיטמא מגבו לא נטמא והוא נעשה כפני הטומאה שבאויר החיצון. אלא אפילו פנימי כלי שטף דמיטמא מגבו ואיכא למימר לא יחוץ בפני הטומאה, מציל על האוכלין שבתוכו שהרי גם הוא לא נטמא והולך. דלאו משום דנגע בחיצון, חיצון ראשון הוא ואין כלי מקבל טומאה אלא מאב הטומאה. ולאו משום דקאי באויר כלי חרס וכתיב כל אשר בתוכו יטמא, הני מילי אוכלין ומשקין אבל כלים אין מיטמאין מאויר כלי חרס, דתניא בפסחים יכול יהו כל הכלים מיטמאין מאויר כלי חרס ת"ל כל אשר בתוכו יטמא וסמיך ליה מכל האוכל אשר יאכל, אוכל ומשקין מיטמאין מאויר כלי חרס ואין כל הכלים מיטמאין מאויר כלי חרס: **כלי שטף.** כל שאר כלים שאינם כלי חרס מיקרו כלי שטף על שם שיש להם טהרה במקוה (חולין כה.):

◆

שינויי נוסחאות

א] נ"א דההיא, ותיבת דההוא נראה קצת [illegible] (ש"מ): ב] תיבות ומקום העדים ליתא בכת"י ול', ועי' תוספ"ש: ג] גופו של גט (כת"י): ד] דקאמר ליה מילי כצ"ל (יש"ח): ה] של כלי חרס כצ"ל, [illegible] נמחק (יש"ח): ו] מאויר התנור כצ"ל (כ"י): ז] מגבו. פי' ואיכא למימר כיון דבחיצון שרץ תלוי באויר [illegible] וכאילו נגע (בה) [השרץ] בכלי שטף, קמ"ל דמציל, כ"מ בגליון רש"י ז"ל כת"י ישן (שי"מ חולין כה ע"א): ח] בכתה"י רבא, ותיבת הכא נמחק: ט] בכ"מ הגי' [illegible] פתוחה, [illegible]: י] כדאמרין לעיל דאפילו כל"ל (יש"ח): יא] בכת"י מוחק תיבות דדייקינן מוצאת, וגרים דדייקינן מינה אין ברירה וקשה וכו'. וגי' הל"ק משום דבאמר ללבלר דקתני ברישא דהך, דייקינן מינה אין ברירה, כמו דדייקינן מוצאה סתמא פסול. [illegible]

[illegible]

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones